

Безумовно, позитивною новацією виступив обов'язок суду щодо призначення застави у порядку ч.4 ст. 183 КПК України за винятком злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування; злочину, який спричинив загибель людини; щодо особи, стосовно якої у цьому провадженні вже обирався запобіжний захід у вигляді застави, проте був порушений нею. Втім, не можна не брати до уваги, що законодавчого визначення поняття кримінально караного насильства у чинному КК немає, а встановлення змісту насильства як ознаки окремих юридичних складів здійснюється Пленумом Верховного суду України непослідовно. Таким чином, у слідчого судді немає чітких орієнтирів щодо можливості не визначати розміру застави. На наш погляд, більш вірним було б ввести формулювання «щодо злочинів за якими є потерпілі внаслідок застосування насильства або погрози його застосування». Це дозволить більш чітко встановити критерій насильства з метою унеможливлення розширювального тлумачення встановлених законодавцем випадків, одночасно враховуючи можливу небезпеку для потерпілого.

Вказані проблемні аспекти у жодному разі не є вичерпними і свідчать про те, що кримінальний процес в нашій державі потребує постійного нормативного вдосконалення на що мають бути спрямовані зусилля науковців та практиків.

УДК 343.98:343.7

ПІДГОТОВКА ДО ВЧИНЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Шевченко Ю.А., здобувач кафедри криміналістики та судової медицини НАВС

Настало ХХІ століття і ми вже не можемо уявити світ без транспортних засобів, основне призначення яких – полегшити життя громадян. За допомогою автомобіля рятують хворих і поранених, гасять пожежі, затримують злочинців і так далі. Тому не дивно, що певна частина нашого суспільства використовує цей продукт технологічного прогресу для полегшення своєї «трудової» діяльності, а саме – злочинної.

Під транспортним засобом у криміналістиці розуміються механічні транспортні засоби, в яких тяглова сила створюється за рахунок двигуна (автомобіль тощо).

Аналіз злочинів, вчинених на території країн СНД, уможливило зробити висновок, що основними причинами використання автотранспорту у вчиненні злочинів є такі: 1) мобільність – транспорт прискорює підготовку до злочину, переміщення між об'єктами під час вчинення і відхід з місця події після вчинення злочину; 2) як знаряддя злочину – наїзд на жертву, подолання перешкод шляхом їх руйнування (таран, буксирування); 3) вантажопідйомність – транспортування групи осіб більше п'яти осіб, знарядь злочину, викраденого майна тощо; 4) таємність – в автомобілі з тонованими вікнами важко визначити кількість зловмисників, можна непомітно перевезти труп, вкрадене майно або предмети заборонені законом та ін. Крім того, автомобіль можна використовувати в якості приманки (наприклад, красива дівчина з несправним автомобілем біля узбіччя) або приховування – маскуванню під спеціальні автомобілі або автомобілі обслуговування (наприклад швидка допомога, дорожня служба, інкасаторська машина).

Кожна з наведених вище категорій визначає індивідуальні технічні характеристики обраного злочинцями транспортного засобу, що умовно прив'язує його до певних видів злочинів.

Так, якщо злочинці розраховують на раптову появу і швидкий відхід з місця події, найімовірніше вони виберуть швидкий легковий, можливо спортивний автомобіль. Використання такого транспорту характерна для вчинення злочинів у громадських місцях, густонаселених районах, на об'єктах під охороною,

пов'язаних з переслідуванням об'єкта злочинного посягання злочинів, не пов'язаних з викраденням об'ємного майна. До таких видів злочинів можна віднести злочини проти життя і здоров'я, волі людини (викрадення), розбійний напад, пограбування ювелірного магазину і т.п. Іншими словами відкриті види злочинів. Основним завданням буде раптово з'явитися і зникнути до приїзду правоохоронних органів.

В якості знаряддя злочину може бути використаний автомобіль з більшою масою, оснащений додатковим обладнанням, таким як посилені дуги безпеки, лебідка, буксирувальний або кран-навантажувач тощо. Крім наїзду на потерпілого, такі автомобілі можуть застосовуватися при вчиненні крадіжок зі зломом шляхом пролому стін, виривання захисних віконних решіток, крадіжок інших транспортних засобів, крадіжок шляхом демонтажу (наприклад, ліній електромережі) з використанням підйомника і так далі.

Для більшої вантажопідйомності використовуються автомобілі з посиленою підвіскою, краще всього підійдуть вантажівки, мікроавтобуси, пікапи. Одним із прикладів застосування злочинцями такого автомобіля може бути перевезення викраденого сейфа цілком, що вже передбачає наявність не менше двох підозрюваних або спеціального обладнання. Вантаж з великою вагою часто передбачає собою і великі габарити, наприклад, холодильна шафа, побутова і промислова техніка, меблі та інше особисте майно громадян.

Для забезпечення таємності злочинці будуть використовувати поширений серед громадян серійний автомобіль з тонованими вікнами, без зайвого тюнінгу і видимих індивідуальних модифікацій, щоб не привертати небажану увагу з боку жертви, правоохоронних органів або випадкових свідків. Також автомобіль може використовуватися для спостереження за об'єктом або жертвою на стадії підготовки до злочину. Відомий випадок, коли грабіжники грабували жертву в громадських місцях, потай слідували за нею на своєму автомобілі, поки вона не потрапляла в мало освітлений порожній провулок, після чого виходили з автомобіля і здійснювали напад.

Із написаного слід відмітити, що проглядається характерний взаємозв'язок між вибором злочинцями транспортного засобу і видом їх злочинної діяльності. Це може надати допомогу при припиненні злочину ще на стадії підготовки до нього, а також при розшуку злочинців вже після його вчинення. Як бачимо, будь-яке злочинне діяння має причинний зв'язок. Завдання працівників правоохоронних органів визначити взаємозв'язок між елементами механізму вчинення злочину і встановити істину у кримінальному провадженні.

КОНСТИТУЦІЙНІ ГАРАНТІЇ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ОСОБИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Сало О.М., здобувач кафедри кримінального процесу ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка

Стаття 3 Конституції України проголошує – права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, головним обов'язком якої є утвердження і забезпечення прав і свобод людини.

Наведене положення, знайшло своє відображення й в Кримінальному процесуальному кодексі України. Зокрема, завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура (ст. 2).